

УДК 316.6:37.02

DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol23-Year2020-55>

Череповська Наталія Іванівна

кандидат психологічних наук, завідувач лабораторії
психології масових комунікацій та медіаосвіти,
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-5772-0074
cherepovska@gmail.com

МЕДІАОСВІТНІ ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Обстоюється думка, що в умовах гібридної, ідеологічної війни зростає роль патріотизму як потенційного ресурсу збереження національної ідентичності українців.

Метою статті було сформулювати нове поняття – інформаційний патріотизм молоді – та окреслити інноваційні напрями його розвитку.

Методологічні засади. Тема патріотизму молоді висвітлюється в контексті теорії кіберсоціалізації. На основі аналізу літератури визначено два напрями, які є дотичними до зазначеної теми: 1) вплив медіа, інтернету на свідомість, світоглядні позиції та соціалізацію молоді; 2) застосування медіа-ресурсів та нових технологій у вихованні патріотизму молоді.

Результати дослідження. На підставі аналізу джерел запропоновано та обґрунтовано нове поняття – інформаційний патріотизм, створено медіаосвітню модель його розвитку. Визначено, що в психологічному контексті інформаційний патріотизм особистості полягає в актуалізації емоційно-почуттєвої, ментально-когнітивної, мотиваційно-дієвої складових, які реалізуються в площині медіаінформаційного простору. Інформаційний патріотизм розглянуто як новий вид патріотизму, спрямований на збереження, захист та просування українських цінностей в інформаційному просторі. Створено модель розвитку інформаційного патріотизму молоді, яка визначає інноваційні медіаосвітні практики його оптимізації.

Перспективи практичного застосування результатів дослідження. Запропонована модель розвитку інформаційного патріотизму спрямована на стимуляцію: активності щодо поширення українського медіаконтенту в соціальних мережах; мотивації захисту українського інформаційного простору від ворожої пропаганди в соціальних мережах; медіаторчості як творення оригінального патріотичного медіаконтенту, здатного популяризувати українські цінності у віртуальній реальності. Перспектива подальших досліджень полягає в моніторингу інформаційного патріотизму молоді, розробленні інноваційних медіаосвітніх методик та їх апробації.

Ключові слова: кіберсоціалізація; традиційний патріотизм; інформаційний патріотизм; медіаосвітні практики; активність в інформаційному просторі; медіаторчість.

Nataliya I. Cherepovska

Ph.D. in Psychology,

Head of the Laboratory for Mass

Communications and Media Education Psychology,

Institute for Social and Political Psychology of the NAES of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-5772-0074

cherepovska@gmail.com

**DEVELOPMENT OF YOUTH INFORMATION PATRIOTISM:
MEDIA EDUCATIONAL PRACTICES**

Background and purpose. In the conditions of hybrid, ideological war, the role of patriotism as a potential resource for preserving the national identity of Ukrainians increases. The topic of youth patriotism is revealed within the cyber-socialization theory. Based on the literature analysis, two directions that are involved in the topic have been identified. These are: the influence of media and Internet on the consciousness, the formation of youth worldview positions, their socialization, as well as the use of media resources and new technologies in [fostering patriotism](#) among youth.

Findings. Based on the results of source analysis, a new concept of «information patriotism» was proposed and a media education model of its development was created. In a psychological context, information patriotism of a personality is an actualization of sensory - emotional, a mentally-cognitive, motivationally-active qualitative components that are implemented in the media information space. Information patriotism as a new type of patriotism, aimed at preserving, protecting and promoting Ukrainian values in the information space. A preliminary empirical study of the patriotism of high school pupils and students was conducted. The following tendency was revealed: «information» patriotism is inferior to «traditional» patriotism by all indicators.

Practical applications of the results. The proposed model of information patriotism development determines the main directions of media educational practices. These are: patriot activity in social networks as the distribution of Ukrainian media content, protection from hostile propaganda in social networks, media creativity as the creation of original patriotic media content that positions Ukrainian values. The prospect of further research is to monitor the information patriotism of young people, to develop and test innovative media education methods.

Keywords: cyber-socialization; traditional patriotism; information patriotism; media education practices; activity in the information space; media creativity.

Постановка проблеми. В умовах ідеологічної, інформаційної війни як психологічного тиску на суспільство з боку агресора патріотизм громадян набуває стратегічно важливого значення для збереження національної ідентичності українців. Патріотизм як позитивне ставлення до Батьківщини, система переконань і світоглядних позицій особистості стає дієвою альтернативою реальним загрозам руйнування нації і здатний спрямовувати зусилля громадян на розбудову Української незалежної держави. Саме тому патріотизм молоді наразі є затребуваним в українському суспільстві, а його розвиток і виховання зумовлені актуальним соціальним запитом.

Водночас, на думку українських ідеологів, кожен історичний час висуває свої вимоги до набору якостей патріота (Донцов, 1936). Крім того, додамо, що патріотизм особистості може набувати навіть нових форм актуалізації, відмінних від усталених, – таких, які відповідають потребам часу. Так, нині потужним фактором соціалізації й розвитку світоглядної ідентичності молоді стає інформаційний простір (Фукуяма, 2020). Найбільш впливовими його агентами є медіа: *традиційні* (переважно телебачення, дещо меншою мірою – кіно) і *новітні* (передусім соціальні мережі в інтернеті, блоги, медіахостинги, інтернет-видання та ін.).

Перебуваючи під постійним впливом різноманітних медіа, людина, особливо молода, ризикує підпасти під шалений тиск ворожої пропаганди, маніпуляцій. Це становить певну соціальну проблему і підводить до думки про необхідність не тільки розвитку медіаграмотності молодого покоління, а й формування в нього специфічного, так би мовити медійного, «інформаційного» патріотизму, здатного забезпечити ідеологічний і психологічний захист особистості в інформаційному просторі.

Аналіз останніх публікацій та виокремлення невирішених частин загальної проблеми. Інформаційний патріотизм постає в умовах розвитку інформаційних технологій та інформаційного суспільства як новий і практично недосліджений соціально-психологічний феномен, тож теоретичних напрацювань, які б його висвітлювали, нами не виявлено. А проте є дотичні до цієї тематики роботи вітчизняних дослідників і педагогів, які опосередковано свідчать про зв'язок медіа з патріотизмом загалом та розглядають окреслену проблему переважно у двох площинах. Перша площина – це *вплив медіа на свідомість, формування світоглядних позицій молоді, її соціалізацію*. Ідеться передусім про проблеми захисту інформаційного простору України, які розглядають Н. Аксьонова, О. Белінська, А. Жичкіна, О. Кручек, Є. Макаренко, В. Медведєва, О. Микитів, Л. Найдюнова,

О. Олексюк, В. Плешаков, А. Рагімова, Н. Сергієнко, В. Стадник та ін. Друга площина – це *застосування медіаресурсів та новітніх технологій* для виховання патріотизму у молоді. Цей напрям досліджень обрали, наприклад, Л. Васильєва, О. Козаченко, А. Нечитайло, Л. Осаула. За результатами емпіричного дослідження патріотизму молоді в умовах гібридної війни створено, зокрема, медійно-інформаційну шкалу патріотизму, яка *визначила нову форму вияву патріотизму* молоді інформаційної доби (Череповська, 2020).

Аналіз доробку згаданих дослідників дає нам підстави зробити попередній висновок про те, що на тлі досліджень впливу медіа на формування світоглядних позицій, а також застосування медіа для розвитку патріотизму молоді не розробленими наразі залишаються важливі аспекти:

1) феномен інформаційного патріотизму як такий, що актуалізується саме в інформаційному просторі (не визначено і не досліджено);

2) актуальність патріотичних дій, спрямованих на збереження, захист і поширення українських цінностей в інформаційному просторі (не артикульовано, іноді лише згадується в загальних рисах);

3) методики, спрямовані на розвиток якостей інформаційного патріотизму особистості, і медіаосвітні зокрема (не розроблено).

Усе вищезазначене становить наукову, а також медіаосвітню проблему розвитку інформаційного патріотизму, що й стало підґрунтям нашого прикладного дослідження. Передусім це спонукало нас визначити новий вид патріотизму інформаційної доби та новітніх технологій і запропонувати поняття «інформаційний патріотизм». *Інформаційний патріотизм* як суб'єктивний феномен полягає в активізації емоційно-почуттєвої, ментально-когнітивної, мотиваційно-дієвої складових патріотизму особистості, які реалізуються саме в медіаінформаційному просторі. Провідними функціями інформаційного патріотизму є спрямованість на *збереження й поширення* українського медіаконтенту, *захист* інформаційного простору від ворожої пропаганди та *просування* українських цінностей як популяризація традиційних і створення нових українських символів та сенсів у форматі візуального медіаконтенту зокрема. (Авторка поняття інформаційного патріотизму молоді отримала Свідоцтво про реєстрацію авторського права від 18 вересня 2020 р.).

Також розроблено *модель розвитку інформаційного патріотизму*, яка визначає основні мезофактори впливу на соціалізацію молоді та окреслює медіаосвітні практики його оптимізації. Практики мають стимулювати дієвість інформаційного патріотизму молоді: патріотичну

активність в інформаційному просторі; актуалізацію критичного, автономного мислення для виявлення і «знешкодження» ворожої пропаганди, а також медіаторність зі створення нового, проукраїнського медіаконтенту (Череповська, 2020).

Мета статті – обґрунтувати нове поняття – «інформаційний патріотизм» молоді – та окреслити інноваційні медіаосвітні напрями його розвитку як соціально-психологічного феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження

Феномен патріотизму ми розглядаємо у трьох аспектах: територіальному (любов до рідного краю, регіону, країни, держави); соціальному (вірність своїй етнічній, національній спільноті, ставлення до інших народів); психологічному (якості особистості, спрямовані на благо своєї країни, нації). Зазначені характеристики патріотизму формуються через соціалізацію особистості, реалізуються в почуттях, світогляді, поведінці людини і, головне для нашого контексту, завжди здійснюються в реальному житті людини. Так, наприклад, патріотизм у соціологічному контексті ми розглядаємо як суб'єктивний феномен, що становить психічну реальність особистості – новоутворення певних змістів і функцій. Вони представлені такими структурно-функціональними складовими, як емоційно-почуттєва, ментально-когнітивна, мотиваційно-дієва. За сприятливих умов спрямованої соціалізації ці складові можуть актуалізуватися в патріотичних якостях особистості, зреалізуватися в конкретних діях (Череповська, 2017). Це, так би мовити, «традиційний» патріотизм особистості, який охоплює: емоційне ставлення особистості до Батьківщини; світоглядні, патріотичні цінності; логічне, критичне осмислення як сучасності, так і історичного минулого; мотивацію, готовність до конкретних дій, спрямованих на благо своєї країни, та їх утілення в реальному житті.

Зазвичай патріотизм як система цінностей і смислів, елементів світогляду особистості формується в процесі первинної (батьківське, родинне коло, друзі), а потому – вторинної (соціальні інституції: дитячі садки, школи, вищі навчальні заклади, армія, підприємства, партії, засоби масової інформації та ін.) соціалізації. Останнім часом під впливом новітніх технологій і соціальних медіа соціалізація молоді частково набула специфічної форми та увиразнилася в понятті кіберсоціалізації. Кіберсоціалізація – це формування особистості в умовах інформаційного суспільства під впливом і внаслідок використання нею сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій у контексті її життєдіяльності. Зважаючи на те, що нині діти, навіть молодшого віку, занурені у світ традиційних і новітніх інформаційних технологій, вони вже у ранній період свого життя можуть підпадати під

стихийний вплив різноманітного медіаконтенту, зокрема і медіаконтенту патріотичного змісту. Відповідно, кіберсоціалізація, що пронизує як первинну, так і вторинну фазу соціалізації молоді, створює умови для стихійного формування, крім традиційного патріотизму, ще й інформаційного також.

Припускаємо, що за певних умов, наприклад під час дослідження традиційного патріотизму в цілому, інформаційний патріотизм можна розглядати як його специфічну складову, нову форму виявлення. Разом з тим, досліджуючи патріотичні інтенції, когнітивно-інструментальні операції, комунікативні дії, умовну поведінку людини вже в новій, віртуальній реальності, було б правомірним надати цьому феномену статусу окремого виду патріотизму. Незважаючи на те, що наразі це питання залишається в дискусивній площині, у контексті нашого дослідження ми застосовуємо поняття інформаційного патріотизму саме як новий вид патріотизму.

Зауважимо, що інформаційний патріотизм має ті самі структурно-функціональні складові, що й традиційний: емоційно-почуттєву, ментально-когнітивну і мотиваційно-дієву. Проте складові нового виду патріотизму відрізняються за змістом. Так, інформаційний патріотизм особистості, на відміну від традиційного, виражає *емоційне ставлення* не так до Батьківщини, державних символів, культурних традицій тощо, як до проукраїнського медіаконтенту. Своєю чергою, *свідоме позиціонування* власних переконань, *критичне осмислення* різноманітних важливих подій і ситуацій у країні актуалізуються особистістю вже не в реальному житті, а в медійному, інформаційному просторі і соціальних мережах зокрема. Крім того, *планування, готовність до патріотичних дій та їх реалізація* пов'язані не з площиною реальних справ, вчинків, а саме з режимом онлайн – як поширенням, захистом і просуванням проукраїнського медіаконтенту, українських цінностей. Отже, новий вид патріотизму не тільки гармонійно доповнює традиційний, інтегрується з ним, збагачує його, розширює сфери актуалізації, а й стає додатковим показником рівня загального розвитку сучасного патріотизму особистості загалом.

Медіаосвітні практики. Вище вже зазначалося, що інформаційний патріотизм проявляється суто в інформаційному просторі й опосередковано формується в ньому. Тому пропонуємо розглядати проблему розвитку патріотизму молоді, й інформаційного зокрема, у межах медіапсихології (яка вивчає вплив медіа на людину і навпаки) та медіаосвіти (яка навчає медіаграмотності та розвиває медіакомпетентність особистості). Отже, новий вид патріотизму передбачає й інноваційні засоби його оптимізації.

У контексті запропонованої медіаосвітньої моделі розвитку інформаційного патріотизму молоді розгляньмо стисло медіаосвітні практики. Їхньою загальною метою є розвиток/активізація когнітивних і практичних умінь, спрямованих передусім на забезпечення функцій 1) *збереження*, 2) *захисту*, 3) *просування українських цінностей* у медіа-інформаційному просторі. Відповідний комплекс правил, вправ, методик розподілено за тематичними модулями, зміст яких відповідає конкретним цілям.

Модуль 1. Збереження українського медіаконтенту

Суть модуля – орієнтувати молодь на збереження наявного в інформаційному просторі проукраїнського медіаконтенту та заохочення її до більш активних дій щодо поширення патріотичного медіаконтенту в соціальних мережах. Зміст модуля охоплює надання інформації про гібридну війну, її ідеологічну зокрема, – про її мету, завдання, методи і засоби; роз'яснення актуальності її стимулювання активності інформаційного патріотизму; окреслення тематичних аспектів патріотичного медіаконтенту.

Отже, збереження українського медіаконтенту в інформаційному просторі полягає передусім у таких практичних діях, як:

накопичення – завантаження і зберігання в комп'ютері візуального патріотичного медіаконтенту (графіки/картинок, світлин, будь-яких інших зображень, відео, текстового матеріалу) з метою реалізації подальших практичних дій, наприклад створення власних постів, творчих проєктів тощо;

поширення наявного – простий «репост» матеріалу, уже кимось раніше створеного патріотичного українського медіаконтенту (постів інших користувачів, інформації з різних патріотичних сайтів), щоб ознайомити друзів, «френдів», відвідувачів сторінки з актуальною, цікавою, важливою інформацією; треба розуміти, що завдяки таким «репостам» патріотичний медіаконтент зберігається, умовно подовжує своє «існування» і далі «працює» в публічному інформаційному просторі;

поширення-компіляція – так само «репост» готової інформації, однак уже не «простий», а з додаванням власної думки у форматі невеличкого або, навпаки, більш розлогого тексту перед матеріалом, готовим до поширення; це своєрідна компіляція запозиченої інформації з власно створеним текстом; така дія патріота вважається більш ефективною, оскільки він не просто поширив, зберіг інформацію патріотичного змісту для аудиторії своєї стрічки, а й уже осмислив її, дав «зворотний зв'язок» (виявив своє ставлення, окреслив власну позицію, оцінив інформацію, спитав думку інших, пропонуючи діалог,

поставив дискусійне запитання і т. ін.). Саме такий формат поширення українського медіаконтенту в соціальних мережах у форматі «пост, створений кимось іншим + власний текст перед репостом» користується найбільшою довірою серед друзів і викликає у них живий інтерес. Крім того, це наразі найбільш популярна практика серед користувачів інтернету.

Накопичення/завантаження контенту з інтернету та його поширення можна структурувати за тематикою, яка найбільше відповідає індивідуальним уподобанням кожної особистості. Так, наприклад: дехто цікавиться сучасною українською політикою і політикумом або, навпаки, героями АТО/ООС, а декому більше до вподоби минуле України, так би мовити, історична правда – «як було насправді»; своєю чергою, хтось захоплюється культурною українською спадщиною: від Трипілля до нинішніх традиційних обрядів і сучасного одягу в етностилі або від біографій відомих і маловідомих діячів української культури до героїв Козаччини, Холодного Яру, Зимового походу тощо; хтось уподобав народні розписи – «петриківку», «самчиківку» чи «київський», а хтось віддає перевагу сучасному українському мистецтву, дизайну; є й такі, що збирають в окремих «папках» усе вищезгадане (і більше того). Отже, накопичення і регулярне поширення в інтернеті будь-якого українського контенту, створення постів, колажів до визначних дат, на нашу думку, уже є виявом активного інформаційного патріотизму молоді.

Модуль 2. Захист інформаційного простору від ворожої пропаганди

Суть модуля – навчити молодь визначати ворожий пропагандивний медіаконтент і давати аргументовану відповідь або гідну відсіч.

Зміст модуля передбачає: попереднє оволодіння знаннями щодо суті, структурних елементів, принципів пропаганди, її видів; багаторазове вправління на матеріалі картинки-плаката (статичне зображення), відео (рухоме аудіовізуальне зображення). Заняття з виявлення пропагандивних контентів проходять у режимі постійного тренування розпізнавання характерних, специфічних особливостей статичної і рухомої пропаганди на зразках, підготовлених медіапедагогом заздалегідь. Це саме той випадок, коли кількість переходить у якість: що більше вправ, то більш розвинутою стає здатність молоді бачити не тільки очевидні, а й приховані смисли інформаційних послань.

Ці знання дають змогу зробити:

перший крок – *розпізнавати* пропагандивну інформацію за допомогою аналізу змісту і форми контенту, викривати задіяні технології впливу;

другий крок – *віднаходити аргументи*, які викривають суть пропагандивного змісту-форми; (у пригоді можуть стати такі проєкти, як StopFake, пошук схожих зображень і виявлення первинного джерела за допомогою гугла тощо);

третій крок – *оприлюднити свої висновки*, зроблені на підставі аналізу, дібраних аргументів, у формі коментарів до зазначеного посту як переконливих спростувань щодо його пропагандивних посилів. До коментарів можна додати з власного інтернет-архіву влучне зображення, що все разом має дію контрпропаганди. Саме в такий доступний спосіб здійснюється патріотичний захист українського інформаційного простору від ворожої пропаганди. Проте можна не тільки «захищати», а й «наступати», тобто створювати власний контрпропагандивний контент. (Див. модуль 3).

Модуль 3. Медіатворчість як просування українських цінностей

Суть модуля – медіатворчість як створення власного, оригінального медіаконтенту. Це вже не просте поширення патріотичного медіаконтенту (звичайний перепост) або елементарна «компіляція» (поширення наявного, раніше кимось створеного, з додаванням власної інформації), а створення саме автономного, патріотичного медіаконтенту.

Якщо практичні дії перших двох модулів потребують передусім самомотивації молоді щодо патріотичної активності в медіапросторі, й мережевому зокрема, то створення власного медіаконтенту патріотичного змісту вимагає дещо більшого, а саме технічної грамотності. Це передусім володіння навичками користування спеціальними програмами редагування зображень, технологіями, платформами, за допомогою яких можна створювати власний медіаконтент як статичних (картинки, колажі зі світлин), так і динамічних («гіфки», анімація, фотофільми, відео) форматів. Технологіями можна оволодіти на уроках інформатики, на спеціальних тренінгах або самотужки. Це, так би мовити, технічне забезпечення медіатворчості, й у даному медіапсихологічному контексті воно не розглядається. Натомість важливішим є продукування ідей, вигадання актуальних візуальних образів, які б стали новими українськими символами (Зеленін, 2017; Череповська, 2020) і які варто було б *просувати в інформаційному просторі як «пряму», «білу» пропаганду наших національних цінностей*.

Працюючи з молоддю, слід звертати її увагу на те, що майже кожен традиційний символ ґрунтується на якомусь первинному праобразі. Це свідчить про природну сутність символу – його безперервну трансформацію в процесі пристосування до вимог часу. Для прикладу наведемо відомі багатьом зразки «майданної» і «постмайданної» культури. Так, символ української культури і нації Тарас Шевченко нині «перетворюється» на вояка ЗСУ (фотоколаж «Тарас Шевченко»); козак Мамай – ментальний образ нації, що передається через покоління впродовж століть, набуває нового статусу захисника – добровольця АТО (цифрований малюнок «Мамай»); малий герб України – частина української ідентичності – презентується у вигляді зброї наших захисників (цифрована інсталяція від військових аматорів «Тризуб»). Отже, бачимо, як традиційні символи (дещо віддалені в історичному часі й нібито застарілі) оновлюються, набувають додаткового, нового сенсу, збагачують сучасні процеси націєтворення й світоглядної ідентичності зокрема, стають актуальними українськими цінностями (рис.).

Також для стимуляції креативності перед етапом продукування нових ідей щодо відображення сучасної національної ідентичності українців та пошуку форматів їх утілення варто ознайомити молодь з уже відомими зразками «осучаснення старого». Наприклад, це може бути проєкт молодого франківського дизайнера, який «перевдягнув» визначних українців у сучасний одяг і в такий спосіб психологічно «наблизив» їх до нашого сприйняття (Дубів, 2020). Також креативним є спільний проєкт ілюстратора О. Грехова та Національного музею імені Тараса Шевченка «Квантовий стрибок Шевченка. Метро», який досить радикально презентував багатогранність природи великого поета через умовну спорідненість з різними відомими постатями, медійними образами (Грехов, 2019). Багато інших цікавих версій осучаснення українських ідей можна знайти в інтернеті.

Проте, крім осучаснення традицій, можна створювати і новий український контент, нові українські міфи, «прив'язані» до нашого сьогодення (Зеленін, 2017), у форматі світлин, фотоколлажів, відео, цифрованих малюнків, інсталяцій тощо. Створення нових символічних візуальних образів українського контенту передбачає три основні етапи: 1) продукування ідей, думок, міркувань; 2) утілення абстрактної ідеї, поняття у візуальний образ – графічний ескіз, який цифрується і вже на цьому етапі може самостійно «існувати» у віртуальному просторі; або ж за допомогою технологій (наприклад, програми PhotoShop) графічний ескіз чи візуальна ідея можуть трансформуватися в дещо іншу, комп'ютерну версію, яка набула іншого вигляду; 3) презентація

новоствореного медіаконтенту в соціальних мережах стане більш ефектною й ефективною, якщо буде приурочена до якоїсь важливої події; створений продукт може бути представлений як одноосібний чи колективний здобуток, головне – «випустити» цей образ у життя; тоді, можливо, з часом він набуде статусу нового українського символу.

Рис. Приклади медіаторчості, спрямованої на оновлення українських національних символів і міфів: фотоколаж «Тарас Шевченко»; цифрований малюнок «Доброволець Мамай»; цифрована інсталяція зі зброї «Тризуб» (зображення взято з відкритих електронних джерел)

Для активізації творчого мислення варто застосовувати класичні методики, наприклад: брейнстормінг («Як може виглядати Великий

герб України?» та ін.); гроно асоціацій («Леся Українка – це...» та ін.); смислову діаграму («Що спільного між українцями і кимирли (кримськими татарами)?» та ін.). На етапах продукування ідей та втілення візуального образу варто застосовувати мисленнєві дії аналогізування, комбінування, реконструювання (Череповська, 2010).

Крім зазначених вище модулів, не менш важливими є систематичні настанови для молоді щодо активізації її особистого патріотизму в інформаційному просторі (і мережевому зокрема). З цією метою розроблено правила для патріота інформаційної доби (рис. 2).

Правила для патріота в інформаційному просторі

- ✓ Відвідувачі твоєї сторінки в соціальних мережах мають з першого погляду зрозуміти, що твоя сторінка – сторінка українця, українського патріота.
- ✓ Заведи корисну звичку: якщо ти зайшов у соціальні мережі, то кожного разу обов'язково маєш поширити хоча б один пост патріотичного змісту, додати коментар.
- ✓ Підпишись на проукраїнських блогерів, патріотичні групи.
- ✓ Не забувай відстежувати важливі події, які відбуваються у твоїй країні, писати, постити інформацію про визначні сучасні та історичні дати, сучасних українських героїв.
- ✓ Якщо тобі трапляється ворожий пропагандивний медіаконтент, обов'язково адекватно відреагуй на нього: не проходь повз – захищай український інформаційний простір від ідеологічного «сміття».
- ✓ Будь у курсі важливих подій у світі.
- ✓ У публічному просторі та інформаційному зокрема вживай тільки українську – це також є просуванням українських цінностей.

Рис. 2. Правила для патріота в інформаційному просторі

Забезпечити належний методичний супровід практичного застосування представленої медіаосвітньої моделі розвитку інформаційного патріотизму молоді та поширення «Правил для патріота в інформаційному просторі» допоможуть такі рекомендації:

1. Ознайомити молодь із цими правилами доцільно на вступному занятті.

2. На початку кожного наступного заняття варто робити трихвилинну вправу на рефлексію, спрямовану на підсумовування виконаних учасником дій, зазначених у другому пункті правил: така фіксація зробленого може стимулювати формування корисної звички.

3. Будь-який з пунктів Правил (або всі) можна перевести в актуальну, дискусійну площину і проводити з молоддю додаткові мініобговорення, дискусії. Наприклад, обговорення: «Важливість стеження за новинами в країні, у світі: скільки часу на тиждень ти приділяєш цьому?»; дискусія: «Патріотично оформлена сторінка в соціальних мережах: переваги і недоліки» тощо.

Висновки. Визначено новий вид патріотизму інформаційної доби – інформаційний патріотизм, який полягає в активізації емоційно-почуттєвої, ментально-когнітивної, мотиваційно-дієвої складових патріотизму особистості саме в медіаінформаційному просторі. Створено модель розвитку інформаційного патріотизму молоді засобами медіаосвіти. З метою розвитку інформаційного патріотизму молоді конкретизовано медіаосвітні практики, спрямовані на збереження, захист та просування українських цінностей в інформаційному просторі. Запропоновано тематичний модульний формат практик, зорієнтованих на активізацію і розвиток когнітивно-інструментальних функцій інформаційного патріотизму.

Перспективою дослідження є моніторинг інформаційного патріотизму молоді, створення діагностичної методики дослідження інформаційного патріотизму, розроблення інноваційних медіаосвітніх практик його розвитку та їх апробація. Матеріал щодо розвитку інформаційного патріотизму молоді планується висвітлити в практичному посібнику для освітян.

Список використаних джерел

Грехов, О. (2019). *Квантовий стрибок Шевченка. Метро*. Взято з <https://kyiv.web2ua.com/u-kijivskomu-metro-vidkrijut-vistavku-kvantovij-stribok-shevchenka-3852/>

Донцов, Д. (1936). *Патріотизм* (с. 48–63). Львів.

Дубів, Н. (2020). *Як українські історичні постаті стали модниками*. Взято з https://www.youtube.com/watch?v=8gJZ8Mcq5uo&feature=emb_title

Зеленін, В. В. (2017). *Основи міфодизайну: Психотехнології керування медіареальністю*. Київ: Гнозис.

Фукуяма, Ф. (2020). *Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості*. Пер. з англ. Т. Сахно. Київ: Наш Формат.

Череповська, Н. І. (2020). Інформаційний патріотизм молоді: медіаторчість. В *Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравми*. Матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (з міжнародною участю) (м. Київ, 19 червня 2020 р.) 3-тє видання. Взято з <http://mediaosvita.org.ua/book/iii-vseukrayinska-naukovo-praktychna-internet->

[konferentsiya-z-mizhnarodnoyu-uchastyu-mediatvorchist-v-suchasnyh-realiyah-protystoyannya-mediatravmi/](#)

Череповська, Н. І. (2010). *Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура*. Київ: Шкільний світ.

Череповська, Н. І. (2017). *Медіаосвітні ресурси розвитку патріотизму і критичного мислення молоді*. Кропивницький: Імекс-ЛТД.

References

Cherepovska, N. I. (2020). *Informatsiyni patriotyzm molodi: mediatvorchist*. In *Mediatvorchist v suchasnykh realiakh: protystoiannia mediatravmi*. Materialy Vseukrainskoi naukovoï internet-konferentsii (z mizhnarodnoiu uchastiu) (Kyiv, 19 chervnia 2020) 3rd ed. Retrieved from <http://mediaosvita.org.ua/book/iii-vseukrayinska-naukovo-praktychna-internet-konferentsiya-z-mizhnarodnoyu-uchastyu-mediatvorchist-v-suchasnyh-realiyah-protystoyannya-mediatravmi/>. (in Ukrainian)

Cherepovska, N. I. (2010). *Mediakultura ta mediaosvita uchniv ZOSH: vizualna mediakultura*. Kyiv: Shkilnyi svit. (in Ukrainian)

Cherepovska, N. I. (2017). *Mediaosvitni resursy rozvytku patriotyzmu i krytychnoho myslennia molodi*. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD. (in Ukrainian)

Dontsov, D. (1936). *Patriotyzm* (pp. 48–63). Lviv. (in Ukrainian)

Dubiv, N. (2020). *Yak ukrainski istorychni postati staly modnykamy*. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=8gJZ8Mcq5uo&feature=emb_title. (in Ukrainian)

Fukuyama, F. (2020). *Identity: The demand for dignity and politics of resentment*. Kyiv: Nash Format. (in Ukrainian)

Grekhov, O. (2019). *Kvantovyi strybok Shevchenka*. Metro. Retrieved from <https://kyiv.web2ua.com/u-kijivskomu-metro-vidkrijut-vistavku-quantovij-strybok-shevchenka-3852/> (in Ukrainian)

Zelenin, V. V. (2017). *Osnovy mifodyzainu: Psykhotekhnolohii keruvannia mediarealnistiu*. Kyiv: Hnozis. (in Ukrainian)